

Prof. dr hab. Magdalena Lisak

Katowice, 22 kwietnia 2025

Recenzja pracy doktorskiej pani Siyue Kong w postępowaniu w sprawie nadania stopnia
doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne

Zlecniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej

Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska p. Siyue Kong składa się z fonogramu z zarejestrowanymi utworami: *Sonatiną* op. 28, *Sinfonia*, *Arioso e Toccata* Alfredo Caselli oraz *Partitą* i *Les petites pièces* Goffredo Petrassiego, a także opisu pracy doktorskiej zatytułowanego „*Sonatina* op. 28, *Sinfonia*, *Arioso e Toccata* Alfredo Caselli oraz *Partita* i *Les petites pièces* Goffredo Petrassiego – w poszukiwaniu tradycji i nowatorstwa w cyklicznych utworach na fortepian włoskich kompozytorów dwudziestolecia międzywojennego”. Ocenę dysertacji rozpoczęłam od lektury części pisemnej, przy czym zarówno utwory, jak i podjęta tematyka nie były mi wcześniej znane. Badania, które przeprowadziła doktorantka mają charakter pionierski w Polsce, zatem zarówno podjęcie tej problematyki, jak i sposób jej opracowania zasługują na wielkie uznanie. Szczególnie interesujące jest przedstawienie szerokiego tła kulturalnego i politycznego Włoch 1 połowy XX wieku i specyfiki życia muzycznego w tym kraju. Celne są przemyślenia Autorki nad rolą tradycji i awangardy oraz postawy obydwu kompozytorów wobec ścierających się w tym czasie tendencji. Po przedstawieniu pejzażu artystycznego przedstawione zostały gruntowne analizy formalne zarejestrowanych utworów, a także omówienie problemów pianistycznych. Pracę pisemną wieńczy rozdział na temat bogatej działalności pedagogicznej A. Casellii i G. Petrassiego, który jest cennym źródłem wiedzy z zakresu metodyki nauczania muzyki. W załącznikach do dysertacji znalazły się także spisy utworów fortepianowych omawianych twórców oraz archiwalne programy koncertowe z czasu ich działalności. Bibliografia jest obszerna i zawiera pozycje anglo- i włoskojęzyczne. Dzięki badaniom prowadzonym przez p. Siyue Kong otrzymujemy wgląd w liczne teksty Alfredo Caselli o muzyce, które nie są znane i dostępne w języku polskim.

P. Siyue Kong wykazała się erudycją, badawczą wnikliwością i starannością w opracowywaniu podjętej tematyki. Na uznanie zasługuje warstwa edytorska, w której bezbłędnie użyte zostały terminy włoskie, francuskie i polskie. Autorka nie ustrzegła się jednak pewnych błędów merytorycznych – kilkakrotnie mylnie używany jest termin „współczesny” – w rozdziale 1.1 (str.9) w odniesieniu do 1 połowy wieku XX oraz słowo „teatr”, gdzie mowa o teatrze operowym. Wspomniany rozdział – 1.1 (str. 9-11) zatytułowany „Zjawisko rynku muzycznego w teatrze we Włoszech na początku XX wieku” wymaga dalszych poprawek, ponieważ pojawiła się w nim błędna chronologia – z tekstu wynika, że Rossini nastąpił po Verdim i Puccinim, niepoprawna jest tu także teza, że utwory fortepianowe Rossiniego były inspirowane operą werystycką (prawidłowa chronologia podana jest w rozdziale 3.1 na str. 93). Niejasne jest sformułowanie o pozycji „teatru prozatorskiego” w kulturze włoskiej w rozdziale 1.1 (str.10). Do głównej części pracy pisemnej nie mam zastrzeżeń. Doktorantka

Mu

dowodzi w niej dogłębnej wiedzy w zakresie stylów kompozytorskich wskazując na powiązania języka muzycznego A. Caselli z twórczością L. van Beethovena, M. Mussorgskiego i C. Francka (w *Sinfonii, Arioso e Toccata*), M. Ravela, C. Debussy'ego, A. Schönberga czy I. Strawińskiego (w *Sonatinie* op. 28). Nadmienić należy, że p. Siyue Kong, pianistka pochodząca z Chin, odnalazła także wątki inspiracji kulturą chińską – w części III *Sonatiny* op. 28 A. Caselli pojawia się motyw marsza chińskiej armii inspirowany operą *Turandot* G. Pucciniego. Autorka prześledziła wątki orientalne w muzyce włoskiej tego okresu, a także odniosła się do interesującego zagadnienia ich autentyzmu kulturowego. W zestawieniu z Alfredo Casellą, którego uczniem był Goffredo Petrassi, w muzyce Petrassiego można odczuć silne poszukiwanie indywidualnego rysu. Arcyciekawy jest przykład inspiracji sztukami plastycznymi – tu dziełem hiszpańskiego malarza Joana Miró *Le petit chat*, którego elementy graficzne – kropki i linie Petrassi wprowadził do miniatury fortepianowej z cyklu *Les petites pièces* „Mały kot”. Doktorantka znakomicie wskazuje na pierwiastki malarskie w tym utworze.

Podsumowując, praca doktorska p. Siyue Kong jest godną uwagi lekturą, w której można znaleźć wiele wątków społecznych i historycznych istotnych w rozwoju muzyki i pianistyki. Dysertacja śledzi przenikanie się trendów na początku wieku XX oraz wzajemne wpływy ważnych twórców europejskiej kultury. Dla czytelnika polskiego rynek muzyczny we Włoszech oraz działalność włoskich kompozytorów XX wieku jest mało znana, więc wkład badawczy p. Siyue Kong w naszą dziedzinę artystyczną jest znaczący.

Przedstawione przez Doktorantkę nagranie jest premierowe w Polsce. Dobór repertuaru pozwala zapoznać się nieznaną twórczością fortepianową Alfredo Caselli i Goffredo Petrassiego. Szkoda, że p. Siyue Kong nie miała optymalnych warunków nagraniowych od strony realizatorskiej. Brak przestrzenności dźwięku obniża komfort odsłuchu. Od strony wykonawczej Doktorantka wykazuje się bardzo dobrym warsztatem, starannym odczytaniem zapisu nutowego oraz umiejętnością kształtowania klarownej formy. Niewątpliwie największym wyzwaniem dla pianisty jest ekspresyjne oddanie warstwy znaczeniowej dzieła. Szczególnie w utworach Alfredo Caselli, w których pojawiają się takie określenia jak „indolente ed ironico”, „malizioso, un poco melanconico” czy „pomposo e smagliante”, przy czym obraz dźwiękowy jest niekoniecznie tak sugestywny i czytelny dla słuchacza, tym trudniejsze stawiając zadania wykonawcy. Dobrym zabiegiem wykonawczym byłoby wyostrenie artykulacji, akcentów oraz wypuklenie kontrastów dynamicznych i fakturalnych dla nadania plastyczności fakturze. Dla uzyskania groteskowego i „ironicznego” charakteru możnaby zastosować bardzo krótką artykulację i grę *secco*. Casella wprowadza kilka rodzajów *staccato* - *staccatissimo* (w *Sinfonii*), *molto staccato sempre, quasi pizzicato* (w *Arioso*) *staccato leggero* w *Menuecie* oraz stosuje kropki i kliny. W *Sinfonii* wymagana jest gra *molto legato* w prawej, a *staccato* w lewej. Być może dbałość o estetykę gry oraz nawyki wykonawcze Doktorantki były powodem, że różnice między *staccato* a ostrzejszym *spiccato* (notowanym jako kliny) jest zatarta. W *Menuecie* artykulacja *staccato leggero* pozwoliłaby uzyskać więcej elegancji i taneczności, zgodnie z określeniem wykonawczym w początkowych taktach tej części - *dolce, con grazia melanconica*. Chociaż p. Siyue Kong w opisie pracy kilkakrotnie podkreśla rolę śpiewnego frazowania, zgodnie z prymatem *bel canto* w muzyce włoskiej i jest świadoma wyzwania, jakim jest dla pianisty naśladowanie pięknego śpiewu, to niestety w częściach kantylenowych zarejestrowanego repertuaru można odczuć pewne niedostatki. Trudność prowadzenia kantyleny w *Arioso* wiąże się tu

z dość gęstą, wielopłaszczyznową fakturą i ruchliwym wypełnieniem głosu środkowego, który przy braku odpowiednich proporcji przykrywa melodię. Walory pianistyki p. Siyue Kong najlepiej pokazują wirtuozowskie końcowe części dzieł Caselli – *Toccata* oraz *Finale* z *Sonatiny* op. 28, grane z werwą, napędem, w popisowych tempach, z brawurowo realizowanymi zmianami agogicznymi.

W *Particie* Goffredo Petrassiego Doktorantka pokazuje pełnię swojego kunsztu pianistycznego. Faktura miniatur Petrassiego jest lżejsza i pianistka zyskuje więcej swobody muzycznej pozwalającej jej wyrazić radość i spontaniczność w *Preludio*, lirykę w *Arii* i dowcip i wdzięk form tanecznych, *Gavotty* i *Giga*. *Les petites pièces* Petrassiego operują najbardziej awangardowym językiem kompozytorskim z całego repertuaru. Quasi dodekafoniczne mistrzowskie „drobne utwory” Petrassiego są dla mnie prawdziwym odkryciem, a p. Siyue Kong wykonuje je z temperamentem i zacięciem. Wykonanie *Les petites pièces* zyskałoby jeszcze, gdyby nadać mu więcej lekkości, subtelnego napięcia między dysonującymi interwałami i zróżnicowania kolorystycznego rejestrów fortepianu, które tu wyraźnie mają swój „malarzski” odpowiednik.

Konkluzja

Praca doktorska pani Siyue Kong wzbogaca dziedzinę sztuk muzycznych o nowy zakres badań – nieznana w Polsce włoską muzykę fortepianową dwudziestolecia międzywojennego. Doktorantka dowodzi swych wysokich kompetencji badawczych i umiejętności pianistycznych. Z satysfakcją stwierdzam, że praca doktorska pani Siyue Kong zatytułowana „*Sonatina* op. 28, *Sinfonia*, *Arioso e Toccata* Alfredo Caselli oraz *Partita* i *Les petites pièces* Goffredo Petrassiego – w poszukiwaniu tradycji i nowatorstwa w cyklicznych utworach na fortepian włoskich kompozytorów dwudziestolecia międzywojennego” spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) i rekomenduję ją Radzie Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.

